

Provođenje slobodnog vremena učenika srednjih strukovnih škola s obzirom na socio-demografske indikatore

Leisure time activities of vocational high school students in relation to the sociological and demographic indicators

Antonija Bašić, mag.soc.et.paed, mag.oec.
e-mail: antonijabasic1122@gmail.com

SAŽETAK

Tijekom srednjoškolskog obrazovanja djecu je potrebno poticati i usmjeravati na izvanškolske aktivnosti koje ne moraju nužno imati poveznicu sa školom. Slobodno vrijeme se može iskoristiti na način da djelujemo preventivno na mlade ljude; odnosno putem raznih aktivnosti zaokupimo ih te im pokažemo na koji će način sami sebe regulirati da budu konstruktivni nosioci vlastitog razvitka ličnosti i karaktera. S druge strane, slobodno vrijeme može imati i terapijski učinak na mlade na način da će ih se uključiti na aktivnosti poput volontiranja i općenitog pomaganja zajednici kako bi se razvijali u smjeru društveno prihvatljivih modela. U ovom radu pokušali smo istražiti poveznicu između socio-demografskih indikatora srednjoškolaca i načina na koje provode slobodno vrijeme. Anketa je provedena na uzorku od 61 učenika splitske četverogodišnje srednje strukovne škole. Provedenim kvantitativnim istraživanjem se pokušalo detektirati one čimbenike koji igraju važnu ulogu pri organizaciji i stavovima spram slobodnog vremena

Ključne riječi: slobodno vrijeme, strukovna škola, obrazovanje, socio-demografski indikatori

ABSTRACT

During high school education, young people need to be encouraged for extracurricular activities that do not necessarily have to be linked to the school. Leisure time can be used to act preventively on young people; that is, through various activities, we can occupy them and show them how to regulate themselves to be constructive bearers of their own personality and character development. On the other hand, leisure time can also have a therapeutic effect on young people by involving them in activities such as volunteering and helping the community in general in order to develop socially acceptable models.

In this paper, we tried to explore the link between socio-demographic indicators of high school students and the way they spend their leisure time. The survey was conducted on a sample of 61 students from Split secondary vocational school. The aim of the survey was to try to detect those factors that play an important role in the organization and attitudes towards leisure time.

Key words: Leisure time, vocational education, education, socio-demographic indicators

1. Slobodno vrijeme i pedagogija slobodnog vremena

Pedagogija slobodnog vremena proučava odgoj u slobodnom vremenu, a naročito "u različitim ustanovama i organiziranim oblicima za slobodno vrijeme, i u obaveznom vremenu kao pripremu za upotrebu slobodnog vremena" (Pedagoška enciklopedija, 1989: 177); dok slobodno vrijeme "označava vrijeme koje pojedinac ispunjava i oblikuje prema vlastitim željama, bez bilo koje vrste obaveze ili nužde. To je dio života svakog čovjeka, postoji svakog dana i u svakoj sredini, ali je različito s obzirom na dob, spol, zanimanje, mjesto boravka, razvijenost sredine, stupanj interesa, ciljeve društvenog poretka i njegove mogućnosti. Slobodno vrijeme je sastavni dio čovjekove aktivnosti, vrijeme izvan profesionalnih, porodičnih i društvenih obaveza, u kojemu pojedinac po svojoj volji odabire oblike i sadržaje odmora, razonode i stvaralaštva" (Pedagoška enciklopedija, 1989: 353). Hrvatska enciklopedija pruža veoma slično viđenje pedagogije slobodnog vremena prema kojoj je to grana pedagogije koja proučava, istražuje i unaprjeđuje odgoj čovjeka izvan profesionalno-radnih obveza i obiteljskih dužnosti radi boljeg oblikovanja njegova slobodnog vremena, odmora, rekreacije, razonode, socijalizacije i zadovoljavanja individualnih stvaralačkih mogućnosti. Pedagogija slobodnog vremena pozitivno usmjerava aktivnosti čovjeka koje nisu uvjetovane biološkom, društvenom ili profesionalnom nužnošću. Predmet njezina proučavanja su različiti oblici neformalnog obrazovanja kojima se pojedinac bavi, slobodno i aktivno, po vlastitom izboru i želji (Hrvatska enciklopedija).

Funkcija slobodnog vremena se ostvaruje samo onda kada slobodno vrijeme postane prostor u kojemu se mladi osjećaju ostvarenima te zadovoljnim, mjesto gdje upoznaju i prepoznaju sebe i svoje karakteristike. Odnosno, tek kada su mladi otvoreni i slobodni, kreativni u svom slobodnom vremenu, ostvaruje se odgojna funkcija slobodnog vremena gdje se pridonosi razvoju odgajnika. Sloboda izbora i postojanje motivacijskog sklopa su fundamentalni faktori koji uvjetuju izbor aktivnosti za slobodno vrijeme. Sve one aktivnosti čija je uloga razonoda, odmor i samoostvarenje ličnosti smatramo društveno prihvatljivim aktivnostima slobodnog vremena (Mlinarević, Gajger, 2008).

Osim pedagogije, čovjekovim slobodnim vremenom se bave mnoge znanosti, poput sociologije, geografije, ekonomije i slično. Primjerice, sociologija slobodnog vremena se kao disciplina razvija 1970-ih godina, uz prethodno usputno spominjanje. Parker je tako definirao slobodno vrijeme kao rezidualnu kategoriju vremena, odnosno kao vrijeme koje čovjeku preostaje nakon ispunjavanja ostalih obveza. Nadalje, Parker je rekao kako su one aktivnosti koje čovjek čini u slobodno vrijeme uvelike uvjetovane brojnim faktorima koji su povezani s načinom na koji čovjek radi. Primjerice tvrdi kako su stupanj neovisnosti na mjestu rada, razina zadovoljstvom samim poslom i stupanj zaokupljenosti poslom u izravnoj korelaciji sa onim aktivnostima koje čovjek prakticira u svoje slobodno vrijeme (Parker, prema Haralambos, 2003).

Samoj kulturi provođenja slobodnog vremena se posvećuje malo (zakonski obvezno) ili ni malo pažnje. Čest je slučaj i da se ne nude one aktivnosti za koje su učenici zainteresirani, već one aktivnosti za koje pojedina škola ima uvjete izvođenja. Ili pak da izvannastavne aktivnosti provodi profesor koji nije motiviran pravim razlozima. No tu je još jedna komponenta - postoje slučajevi i kada dijete ima toliko preopterećen dan da uopće nema više snage da prisustvuje nečemu što nije obvezno (Mlinarević, Gajger, 2008). Upravo iz tog razloga mladima treba dati oruđe kako bi naučili raspolagati svojim slobodnim vremenom. Također, ukoliko je moguće, bilo bi optimalno povezati školu s raznim udrugama gdje bi kroz sinergiju ljudi i aktivnosti djeca mnogo naučila. Neizostavna je uloga roditelja kada govorimo o organizaciji i poticanju na konstruktivno korištenje

slobodnog vremena. Ukoliko roditelji nisu svjesni važnosti provođenja slobodnog vremena u pozitivnom okruženju i kroz pozitivne akcije, škola bi kao institucija za odgoj i obrazovanje trebala pomoći učenicima u samoostvarenju kroz izvannastavne aktivnosti. Nerijetko roditelji - u želji da pruže djeci kvalitetan sadržaj za slobodno vrijeme - nailaze na problem nedostatka ideja, nedovoljno stručnog kadra koji se bavi ovom tematikom te koji bi mogao ponuditi organizaciju kvalitetnih sadržaja. Ovaj problem najčešće zna biti izraženiji u manjim sredinama gdje je ponuda aktivnosti za provođenje slobodnog vremena dosta manja nego što je to slučaj u većim i velikim gradovima. Osim navedenog Rosić (2005.) navodi financijske i materijalne uvjete te nedovoljnu zainteresiranost djece i mladih za određene sadržaje koji se nude.

Nadalje, s obzirom da roditeljske stavove usvajaju djeca veoma bitno u kakvom okruženju dijete odrasta, odnosno cijeni li se u djetetovom okruženju obrazovanje, potiče li se samostalan rad, ima li dijete financijskih mogućnosti baviti se nekom aktivnošću i slično. Matković napominje kako su roditelji s višim stupnjem obrazovanja spremniji, odnosno bolje pripremljeni za vođenje svog djeteta kroz obrazovni sustav budući da su ga i sami prošli. Kod te djece evidentna je obrazovna prednost budući da im roditelji pomažu kroz izbor škole, smjerova te vannastavnih aktivnosti (Matković, 2010). Mladi ljudi su nerijetko danas dezorijentirani u društvu budući da su odrastali u specifičnom kontekstu gdje su se društvene okolnosti ubrzano mijenjale, no ne može se reći da su ih pratila i odgovarajuća društvena pomicanja. Martinić navodi kako je slobodno vrijeme baš kao i mnoge druge društvene promjene, zapravo utkano u samo društvo u cjelini te iz tog suodnosa je neodvojivo njihovo dvosmjerno djelovanje. Slobodno vrijeme čovjeka je naprosto nemoguće odvojiti od svih ostalih čovjekovih aktivnosti (Martinić, 1977).

Slobodno vrijeme predstavlja disciplinu koja je nerijetko bivala zapostavljena u znanstvenim krugovima, odnosno nije sustavno istraživana ni praćena. Takvo je stanje i u hrvatskim znanstvenim krugovima gdje također se nitko nije bavio sustavnim istraživanjima na temu slobodnog vremena mladih. Tako i Mlinarević (2006) navodi kako istraživanja kod nas ne definiraju sustavnost provođenja istih, međutim od šezdesetih godina prošlog stoljeća do danas postoji određen dio autora koji su se bavili navedenom problematikom. Važnost proučavanja i istraživanja načina na koji mladi provode svoje slobodno vrijeme se bazira na činjenici da se jedino kroz taj segment može istinski uvidjeti što mladi ljudi misle (osjećaju, vrednuju te čemu se uopće nadaju) a manifestira se u njihovom životu kroz modu, idole, glazbu, jezik kojim se izražavaju i slično (Leburić, Tomić-Koludrović, prema Mlinarević, 2006.)

Današnje konzumentsko društvo stavlja pred sve nas izazov pri organizaciji svog slobodnog vremena, a posebno pred mlade ljudi. Djecu je potrebno obrazovati i odgajati za aktivno i kvalitetno provođenje slobodnog vremena od rane predškolske dobi, usađivati im vrijednosti koje će dalje razvijati samostalno, motivirani intrinzičnom motivacijom. Prema Konvenciji o pravima djece sve države potpisnice priznaju djeci pravo na slobodno vrijeme i odmor. Također dijete ima pravo slobodno sudjelovati u kulturnom životu te umjetnostima. Države potpisnice su se obvezale na promicanje i stvaranje uvjeta koji će poticati provođenje umjetničkih, rekreativnih te kulturnih aktivnosti slobodnog vremena. Prethodno nabrojane aktivnosti spadaju pod kategoriju razvojnih prava djeteta (Konvencija o pravima djeteta, 1990).

U Nacionalnom planu aktivnosti za prava i interese djece (2006.-2012.) nailazimo na dio koji se tiče slobodnog vremena i kulture djece. Ovaj plan je bio nastao s ciljem promoviranja i unaprjeđivanja zaštite dječjih prava u Republici Hrvatskoj. Djeca su U Republici Hrvatskoj zakonski zaštićena posebnom zaštitom koju jamči Ustav Republike

Hrvatske, kao i niz drugih propisa: Obiteljski zakon, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Zakon o socijalnoj skrbi; potom zakoni iz područja odgoja i obrazovanja, radno zakonodavstvo, zakoni zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju i naposljetku zakoni koji definiraju kaznenu i pravnu zaštitu djece. Prema nacionalnom planu, slobodno vrijeme obuhvaća dio vremena koje se odvija nakon radnih i ostalih obveza djeteta koje se odvijaju u školskim i odgojnim institucijama, te u obitelji. Slobodno vrijeme postoji na svakodnevnoj bazi, nekada je duže nekada je kraće, te je iz tog razloga veoma važno na koji će način biti koncipirano. Aktivnosti u slobodnom vremenu se trebaju izvoditi na način da im se pristupa s veoma jakom motiviranošću te dobrovoljno. Kada govorimo o aktivnostima slobodnog vremena tada mislimo na neke nove aktivnosti koje je dijete odabralo slobodnim odabirom, prema svojim potrebama i željama, a ne određene aktivnosti koje se već izvode unutar postojećeg sustava. Odnosno, djeca bi u slobodno vrijeme trebala nadograditi osnovna znanja i vještine koja steknu, te razviti svoju kreativnost i maštu, oblikovati djela i predmete na sebi svojstven i autentičan način, samostalno osmišljavati i provoditi aktivnosti. Odrasli su ovdje samo u funkciji mentora i / ili voditelja. Slobodno vrijeme organizirano na ovaj način djeluje na dijete konstruktivno i pozitivno, ispunjavajuće i svrhovito – razvijaju se kreativnost, pozitivna djelovanja i ponašanja djece, razvija se zdravi stil života, a ujedno se uči netoleranciji te prevenciji nasilja (Nacionalni plan aktivnosti i interesa djece 2006-2012 godine).

2. Cilj i svrha istraživanja

Cilj ovog istraživanja je bio identificirati čimbenike koji utječu na organizaciju slobodnog vremena djece u srednjoj strukovnoj školi. Budući da se dio ankete tiče socio-ekonomskog statusa ispitanika, na temelju odgovora se pokušalo utvrditi postoji li povezanost između socio-ekonomskog statusa obitelji i načina provođenja, odnosno organiziranja slobodnog vremena te stavova o važnosti slobodnog vremena.

Sama svrha ovog istraživanja jest pokušaj detektiranja povezanosti između socio-ekonomskog stanja ispitanika i njegovih stavova o slobodnom vremenu te načinu provođenja slobodnog vremena. Temeljem pročitane literature te usvojenog iskustva kroz izravan rad s učenicima, koncipiranja su sljedeća istraživačka pitanja koja su ukotvljena u samu svrhu istraživanja:

1. Utječe li ekonomski status obitelji (ispitanika) na stavove ili sam način organiziranja slobodnog vremena?
2. Postoji li povezanost između stupnja obrazovanja roditelja i načina organiziranja i provođenja slobodnog vremena?

Cilj ovog kvantitativnog istraživanja je bio promotriti i detektirati stavove učenika strukovne škole o slobodnom vremenu, te otkriti čimbenike koji utječu na formiranje stava i načina organizacije slobodnog vremena, s obzirom na indikatore socio-ekonomskog statusa. Iz istraživačkih pitanja proizašle su i tri glavne hipoteze ovog istraživanja:

H1: Ispitanici boljeg ekonomskog statusa će se češće baviti vannastavnim aktivnostima u slobodno vrijeme.

Ova hipoteza se temelji na činjenici kako se najveći dio vannastavnih aktivnosti plaća. Također do većine klubova i udruženja učenici moraju koristiti neki od oblika prijevoza što se isto naplaćuje. Nadalje, svaki sport i aktivnost od učenika zahtjevaju određenu opremu koja nerijetko veoma skupo košta. Nabrojani čimbenici mogu dovesti do nemogućnosti

učenika slabijeg imovinskog stanja da se bave određenim aktivnostima, pogotovo ukoliko se uzme u obzir aktualno stanje u društvu po pitanju broja nezaposlenih roditelja.

H2: Ispitanici čiji roditelji imaju veći stupanj obrazovanja će se u većoj mjeri baviti vannastavnim aktivnostima.

Roditelji koji imaju viši stupanj obrazovanja imaju veće mogućnosti za osiguravanje boljih mogućnosti svojoj djeci što se tiče obrazovanja. Također su spremniji djetetu pomagati pri učenju te mu prenose stavove o važnosti obrazovanja kroz svoju uključenost u sam proces. (Šimić i dr., 2011). Roditelji s višim stupnjem obrazovanja vjerojatno imaju pozitivnije stavove o aktivnom provođenju slobodnog vremena, više sudjeluju u organizaciji slobodnog vremena djeteta. Također je veća vjerojatnost da će roditelji s višim stupnjem obrazovanja biti u boljoj financijskoj mogućnosti djetetu omogućiti bavljenje nekom vannastavnom aktivnošću u slobodno vrijeme. Ukoliko su roditelji u boljim financijskim i socijalnim mogućnostima da djetetu usade stavove o slobodnom vremenu te da mu omoguće bavljenje vannastavnim aktivnostima, dijete će vjerojatno i samo prihvatiti takve stavove te pozitivnije gledati na samo konstruktivno provođenje slobodnog vremena. Također, dijete samo kroz razne aktivnosti širi svoju socijalnu mrežu te ostvaruje nove socijalne kontakte što u konačnici djeluje blagotvorno na njegov ukupan dojam o istome.

3. Metodologija

Za potrebe ovog rada provedena je anketa među učenicima srednje četverogodišnje strukovne škole 1. i 2.razreda (N=61) . Budući da smo smatrali kako je najpogodniji za ovu vrstu i razinu istraživanja, korišten je namjerni uzorak ispitanika. Anketa je podijeljena u tri dijela od kojih se prvi dio bavi socio-ekonomskim pozicioniranjem ispitanika, potom slijedi dio o njihovim slobodnim aktivnostima i učestalosti kojom se njima bavi, te su u trećem dijelu ankete iznesene izjave gdje su učenici trebali zaokružiti u kojem se stupnju slažu s pojedinom izjavom o načinu koncipiranja i provođenja slobodnog vremena, odnosno u kojoj mjeri se to odnosi na njih. Provedenim kvantitativnim istraživanjem se pokušalo detektirati one čimbenike koji igraju važnu ulogu pri organizaciji i stavovima učenika spram slobodnog vremena.

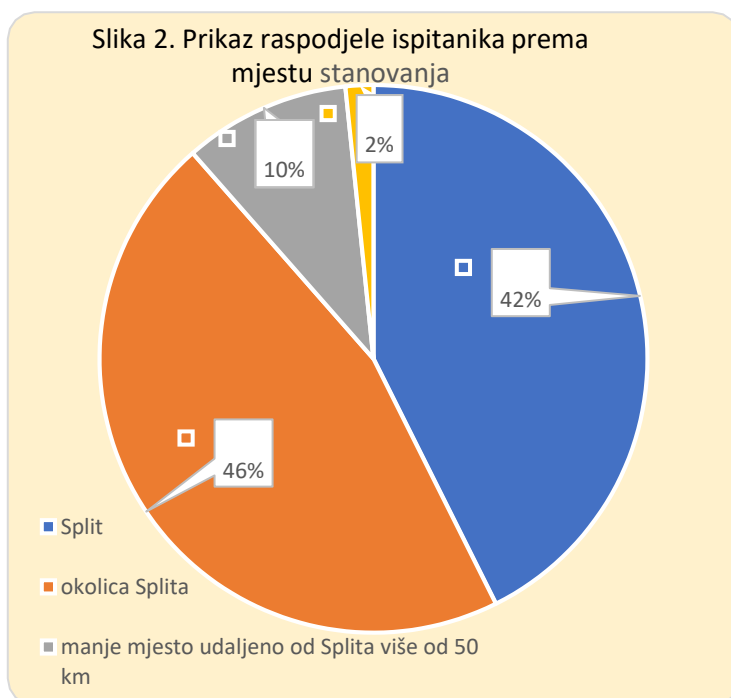
Kvantitivni postupci u pedagoškim istraživanjima obuhvaćaju načine analiziranja i istraživanja određenog skupa pedagoških pojava (varijabli) primjenom statističkih pokazatelja, odnosno brojčanim prikazom istih. Prednosti kvantitativnih postupaka proizlazi iz pogodnosti da se na najegzaktniji način istraže određene pojave, čime se povećava naučni korpus same pedagogije te se doprinosi samom poboljšanju pedagoške prakse. Nedostatak kvantitativnih istraživanja jest uvjet pravilne procjene kada će se točno ovaj postupak primijeniti, budući nije najbolji izbor za određene pojave koje je bolje istražiti kvalitativnim postupcima. Također se u pedagogiji poznaje i pojam kvantitativizma, kada se precjenjuju mogućnosti kvantitativnih postupaka i nekritički se iste koriste (Pedagoška enciklopedija I, 1989). Stoga, potrebno je duboko poznavati promatranu tematiku kako bismo mogli na kvalitetan i stručan način interpretirati dobivene podatke i povezati ih s teorijskih znanjima i opažanjima. U ovom istraživanju anketni list je kodiran prema statističkim standardima, odnosno utvrđene su varijable čiji su odgovori, najvećim dijelom zatvorenog tipa, potom kodirani i uneseni u statistički program za potrebe analize. Anketni list korišten u ovom istraživanju je bio kombiniranog tipa. U najvećem dijelu ispitanik je zaokruživao već ponuđene odgovore, dok u manjem dijelu ankete postoje varijable u kojima je ispitanik trebao upisati svoj osobni odgovor. Varijable su naknadno

kodirane nakon sumiranja svih danih odgovora. Anonimnost je u ovom istraživanju zagantirana.

4. Rezultati istraživanja

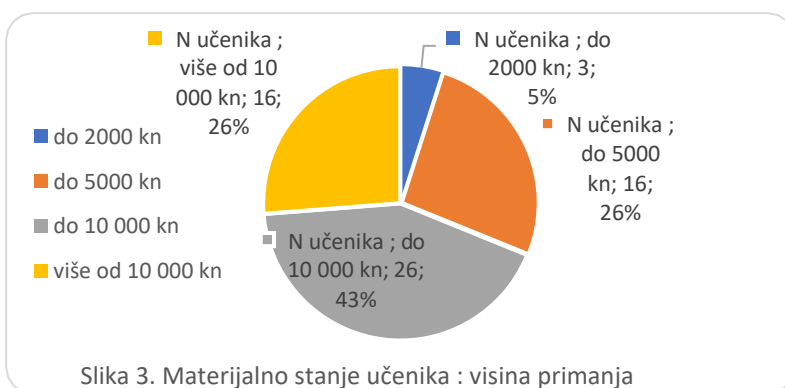
Sam uzorak anketiranih se sastoji od učenika prvih i drugih razreda. U ovom istraživanju sudjelovali su samo učenici, dok učenice nisu prisutne u uzorku. Razlog tomu je što se u cijeloj školi nalazilo ispod 1% učenica te je na temelju ove škole uzorak reprezentativan za spolnu raspodjelu. Broj

učenika koji su sudjelovali u anketi je N=61. Spolna raspodjela je u potpunosti homogena, odnosno muški spol je zastupljen u postotku od 100%. Što se tiče podjele prema dobi, u uzorku nalazimo 4 učenika koji imaju sedamnaest godina, 23 učenika koji imaju šesnaest godina, te najvećim dijelom petnaestogodišnjaci, njih 34.

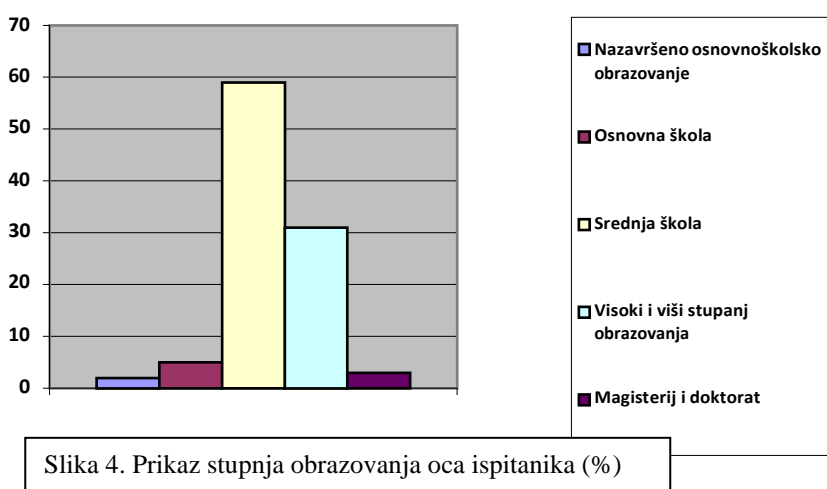

U sljedećem dijelu rada bit će prikazana raspodjela ispitanika s obzirom na neke socio- ekonomske varijable, odnosno mjesto stanovanja, primanja kućanstva te stupanj obrazovanja majke i oca. Na slici 2. je vidljivo kako najveći dio uzorka živi u Splitu (njih 46%). Međutim, veliki je postotak one djece koja žive van Splita, odnosno u nekim od susjedni gradova i općina (Omiš, Kaštela, Trogir itd.). Više od pola uzorka ne živi u samom gradu gdje odmah možemo iščitati otežavajuće okolnosti za bavljenjem izvannastavnim aktivnostima. Naime, za

očekivati je kako je u većim gradovima ponuda aktivnosti na koje se djeca mogu priključiti mnogo šireg spektra od onog kojeg pružaju pojedine općine i okolni manji gradovi. Također jedan od problema koji djecu može spriječiti u bavljenju aktivnostima jest i činjenica da su učenici u najvećem dijelu "putnici", odnosno povezanost sa Splitom i nekim okolnim mjestima je veoma neadekvatna i nedostatana za normalno funkcioniranje (nedovoljno česte i nesigurne linije, skupe cijene pokaza i slično).

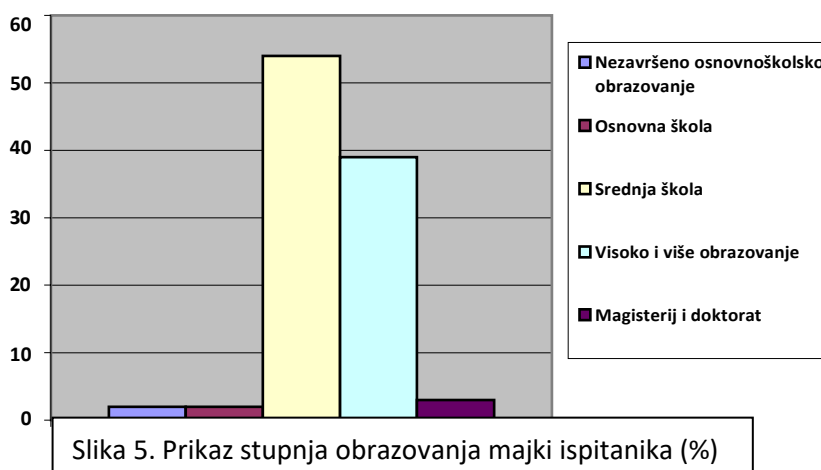

Najveći dio učenika i njihovih obitelji, domaćinstva u kojima žive, (43%) imaju primanja između 5000 kn i 10 000kn. Po 26% ispitanika imaju primanja do 5000 kn te iznad 10 000 kn. Tri posto ispitanika imaju primanja niža od 2000kn mjesečno.

Najveći broj očeva ima srednji stupanj obrazovanja (59%), potom visoki stupanj obrazovanja (18%), viši stupanj obrazovanja (13%), osnovni stupanj obrazovanja (5%), magisterij i doktorat posjeduje njih 3%, te nezavršeno osnovno školsko obrazovanje 2%.

Najveći postotak majki (Slika 5.) ima srednji stupanj obrazovanja (54%), visoki stupanj obrazovanja ima njih 21%, višu školu ima 18% majki, magisterij i doktorat imaju njih 3%, te po 2% imaju osnovnu školu te nezavršenu osnovnu školu. Iako ne postoje statistički značajne razlike, majke su u većem postotku visoko i više obrazovane.

Korelacijski ispitivane povezanosti između sljedećih varijabli donose zaključke:

- Povezanost obrazovanja oca i bavljenja nekim sportom (7) obradom je utvrđeno da postoje statistički značajne razlike između srednjeg stupnja obrazovanja oca te bavljenjem nekim sportom ($r(61) = 0.83, p < ,05$)

- Povezanost obrazovanja majke i bavljenja nekim sportom **7** obradom podataka utvrđeno je kako također postoje statistički značajne razlike između srednjeg stupnja obrazovanja majki te bavljenja nekim sportom ($r(61)=0.16, p < ,05$)

U dolje prikazanim tablicama se nalaze frekvencijske vrijednosti te postotci koji se tiču povezanosti obrazovanja majki/očeva te bavljenja sportom kod učenika.

Stupanj obrazovanja majke N (%)	Učenici koji se bave sportom N (%)	Učenici koji se ne bave sportom N (%)	Ukupno N (%)
Nezavršena osnovna škola 1(1,64)	0 (0)	1 (1,64)	1 (1,64)
Osnovna škola 1 (1,64)	0 (0)	1 (1,64)	1 (1,64)
Srednja škola 33 (54,10)	20 (32,79)	13 (21,31)	33 (54,1)
Viša škola 11 (18,03)	8 (13,11)	3 (4,92)	11 (18,03)
Fakultet, akademija 13 (21,31)	8 (13,11)	5 (8,20)	13 (21,31)
Magistarij, doktorat 2 (3,28)	1 (1,64)	1 (1,64)	2 (3,28)
Ukupno N (%) 61 (100)	37 (60,65)	24 (39,35)	60 (100)

Tablica 1. Povezanost stupnja obrazovanja majki i učeničkog bavljenja sportom

Stupanj obrazovanja oca N (%)	Učenici koji se bave sportom N (%)	Učenici koji se ne bave sportom N (%)	Ukupno N (%)
Nezavršena osnovna škola 1 (1,64)	0(6)	1 (1,64)	1 (1,64)
Osnovna škola 3 (4,92)	2 (3,28)	1 (1,64)	3 (4,92)
Srednja škola 36 (59,02)	21 (34,43)	15 (24,59)	36 (59,02)
Viša škola 8 (13, 11)	5 (8,20)	3 (4,92)	8 (13,11)
Fakultet, akademija 11(18,03)	7 (11,48)	4 (6,56)	11 (18,03)
Magistarij, doktorat 2 (3,28)	2 (3,28)	0 (0)	2 (3,28)
Ukupno N (%) 61 (100)	37 (60,65)	24 (39,35)	61 (100)

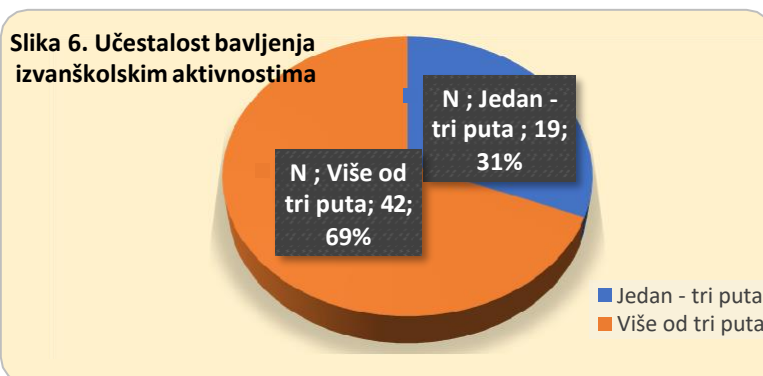
Tablica 2. Povezanost obrazovanja očeva i učeničkog bavljenja sportom

Visina materijalnih primanja kućanstva	Učenik se bavi sportom N (%)	Učenik se ne bavi sportom N (%)	Ukupno N (%) :
Do 2000kn	0 (0)	3 (4, 92)	3 (4, 92)
Do 5000kn	6 (9,84)	10 (16,39)	16 (26, 23)
Do 10 000kn	19 (31,15)	7 (11, 48)	26 (42, 62)
Preko 10 000kn	12 (19,67)	4 (6, 56)	16 (26, 23)
Ukupno :	37 (60,65)	24 (39,34)	61 (100)

Tablica 3. Prikaz povezanosti visine materijalnih primanja te bavljenja sportom kod učenika

Iz tablice broj 3 je vidljivo kako od ukupnog broja ispitanika koji nešto treniraju (N=37), najveći dio njih se nalazi u skupini materijalnih primanja do 10 000 kuna te više od 10 000 kuna. Ovi rezultati su također pokazali i statistički značajnu povezanost ($r(61)= 0.89, p< ,05$) između visine primanja te mogućnosti treniranja. Dobiveni rezultati nisu neočekivani, budući da se najveći dio aktivnosti plaća. Uz samu članarinu potrebno je uračunati troškove putovanja ali i same opreme koja je u najvećem dijelu neophodna.

Slika broj 6. prikazuje učestalost kojom se učenici bave odabranom aktivnošću. Više od dvije trećine učenika (69%) se aktivnošću bavi četiri puta tjedno i više, dok se do tri puta tjedno odabranom aktivnošću bavi 31% učenika.

Nadalje, iz prikaza učestalosti posjećivanja

kulturnih događaja od 61 anketiranog učenika, najveći dio - njih 26, je posjetilo samo jednom neko od kulturnih događanja što bi uključivalo posjet muzeju, kazalištu, izložbi i slično. Također, njih 5 nije ni jednom prisustvovalo nekom od događanja kroz cijelu godinu. Više od jedan put je neki kulturni događaj posjetilo njih 30. Ovi rezultati bi bili još poražavajući da se učenike ne motivira na odlaske u kazalište organizirano sa Školom.

Samoprocjena ispitanika u kojoj se mjeri pojedina tvrdnja odnosi na njega:	Da (N (%))	Niti da, niti ne (N (%))	Ne (N (%))
Sam/organiziram svoje slobodno vrijeme	57 (93)	3 (5)	1 (2)
Slobodno vrijeme volim provoditi pred kompjutorom i televizijom	33 (54)	13 (21)	15 (25)
Slobodno vrijeme volim provoditi s obitelji	34 (56)	18 (29)	9 (15)
Slobodno vrijeme volim provoditi kod kuće	18 (30)	28 (46)	15 (24)
Slobodno vrijeme volim provoditi vani	44 (72)	12 (20)	5 (8)
Slobodno vrijeme volim iskoristiti za dodatno učenje i istraživanje	6 (10)	14 (23)	41 (67)
Zadovoljan/na sam kvalitetom i načinom na koji koristim svoje slobodno vrijeme	45 (74)	14 (23)	2 (3)
Volio/ljela bih kada bi u školi imao/laviše poticaja i izbora oko korištenja slobodnog vremena	35 (57)	16 (26)	10 (17)
Volio bih kada bi u školi imali više projekata u koje bih se mogao uključiti	13 (22)	24 (39)	24 (39)
Ukoliko bi mi se pružila prilika volontirati u lokalnoj zajednici u suradnji sa školom, priključio/la bih se	14 (23)	17 (28)	30 (49)
Roditelji su me oduvijek poticali na priključivanje raznim aktivnostima	43 (70)	15 (25)	3 (5)
U slobodno vrijeme volim čitati	7 (12)	10 (16)	44 (72)
Imam veći krug prijatelja i poznanika zahvaljujući aktivnom provođenju slobodnog vremena	53 (87)	6 (10)	2 (3)

Tablica 3. Prikaz samo-procjene ispitanika u kojoj se mjeri određena izjava odnosi na njih

Prema dobivenim rezultatima 93% anketiranih svoje slobodno vrijeme organiziraju sami, prema vlastitim željama i potrebama. Pred kompjuterom i televizorom slobodno vrijeme voli provoditi njih 54%, a ne voli 25%. U krugu obitelji slobodno vrijeme voli provoditi 56% ispitanika, a ne voli 15%. Što se tiče samog mjesta na kojem najviše provode svoje slobodno vrijeme, njih 30 % voli slobodno vrijeme provesti kod kuće dok 70 % ispitanika preferira van kuće. Svoje slobodno vrijeme bi za aktivnosti dodatnog učenja i istraživanja iskoristilo samo 10% ispitanika, što je veoma poražavajući podatak. Što se tiče općenitog zadovoljstva kvalitetom i samim provođenjem slobodnog vremena, učenici su većinom zadovoljni svojim aktivnostima u slobodno vrijeme, njih 74%. Njih 57% bi voljelo kada bi u samoj instituciji škole imali više izbora ali i samog poticaja oko korištenja slobodnog vremena. Ukoliko bi se u školi provodili razni projekti u koje bi se mogli uključiti, to bi učinilo 22% anketiranih. Volontiranje je još uvijek u minimalnoj mjeri zastupljeno u školama. Ukoliko bi se kroz Školu organiziralo volontiranje u lokalnoj zajednici, pridružilo bi se samo 23% ispitanika. Poticanje djece od strane roditelja na određene aktivnosti je prisutno kod čak 70% anketiranih, dok njih 25% nije ni poticano ni nepoticano. Veoma nizak postotak anketiranih voli provoditi slobodno vrijeme čitajući, samo njih 12%, dok ne voli 72%. Veću socijalnu mrežu je ostvarilo 87% anketiranih, dok 3% nije ostvarilo nikakve dodatne socijalne kontakte kroz provođenje svojih slobodnih aktivnosti.

5. Rasprava

Srednja škola strukovnog usmjerenja pruža učenicima znanja (kroz teoriju i praksu) koja su im dostatna za ulazak na tržište rada odmah po izlasku iz srednjoškolskog obrazovnog sustava. Također, imaju mogućnost polagati državnu maturu te aplicirati za studiranje pri nekom od fakulteta. Srednja škola se klasificira kao odgojno-obrazovna ustanova. Organizacija slobodnog vremena, te već ranije naglašene odrednice istoga kao preventivnog i terapijskog, spadaju među odgojne čimbenike koje je potrebno razvijati na što više načina. Učenici bi trebali kroz odgojnu komponentu školovanja usvojiti određene vještine organiziranja i upravljanja svojim slobodnim vremenom kako bi u budućnosti bili osposobljeni kreirati ga na sebi svojstven način. Slobodno vrijeme bi djeca trebala provoditi u aktivnostima koja im pružaju osjećaje zadovoljstva i ispunjenosti, te onim aktivnostima prema kojima osjećaju aspiraciju za bavljenje istima. Čimbenici koji utječu na djetetovo poimanje slobodnog vremena se tiču svih sfera s kojima je dijete u nekoj vrsti doticaja: škola, obitelj, prijatelji, mediji i slično. Škola bi trebala djetetu ukazivati na važnost kvalitetnog provođenja slobodnog vremena te mu dati smjernice kako da ga samo dijete organizira. Obitelj kao najvažniji socijalizacijski čimbenik ima najvažniju ulogu u stavu djeteta spram slobodnog vremena – potrebno je stvarati pozitivnu atmosferu i pomoći djetetu pri njegovim kreativnim izričajima, biti potpora pri svim oblicima provođenja slobodnog vremena gdje se dijete izgrađuje i gradi svoj karakter. Također je veoma važno u kakvom se društvu dijete kreće, ukoliko djetetovi prijatelji imaju svoje izvannastavne aktivnosti veća je vjerojatnost da će se i samo dijete poželjeti baviti nekom aktivnošću. Na kraju se nalaze mediji, no njihova se uloga nipošto ne smije podcjenjivati. Mediji su također jedan od čimbenika koji utječe na stavove djeteta o slobodnom vremenu, međutim, čest je slučaj da se taj utjecaj vrši na negativan način. Odnosno, kroz medije se profilira jedna idealno-tipska slika konzumenta slobodnog vremena koji je pasivan te koji besposličari a ne provodi smisleno svoje slobodno vrijeme.

U ovom istraživanju su postavljene dvije temeljne hipoteze na koje se pokušalo odgovoriti. Prva hipoteza je glasila kako će se ispitanici boljeg ekonomskog statusa češće baviti izvannastavnim aktivnostima te je u potpunosti potvrđena. Odnosno, najveći dio djece koja se bave izvannastavnim aktivnostima koje se u većini slučajeva plaćaju (najčešće neki sport) se

nalaze u skupinama gdje su roditeljski ekonomski statusi najviši, odnosno njih 69% se nalaze u skupini primanja od 5000 kn do 10000 kn te preko 10000 kn. Ovi rezultati su pokazali i statistički značajnu povezanost visine primanja te bavljenja izvanškolskim aktivnostima. Za ovakve rezultate možemo reći da su očekivani. Već prethodno smo naveli kako bavljenje izvanškolskim aktivnostima iziskuje dobro financijsko stanje obitelji. Prema Šimić Šašić i dr. (2011) sama ekonomska moć obitelji utječe na mogućnost kupovine potrebne opreme i ostalih nenastavnih materijala, financiranjem izleta i ekskurzija te ostalih oblika podučavanja i učenja što u konačnici utječe na kognitivan razvoj djeteta te potom izravno i na sam školski uspjeh. U drugoj hipotezi se pretpostavilo kako će se ispitanici čiji roditelji imaju veći stupanj obrazovanja u većoj mjeri baviti vannastavnim aktivnostima. Utvrđena je statistički značajna razlika kod varijabli stupnja obrazovanja oca (srednja škola) te bavljenja nekim sportom. Također je nađena statistički značajna razlika između stupnja obrazovanja majke (srednja škola) te bavljenja sportom. Djeca majki koje spadaju u skupinu srednjoškolskog obrazovanja više se bave izvannastavnom aktivnošću u preko 60% slučajeva (60,65%). Djeca očeva koji spadaju u skupinu srednjoškolskog obrazovanja i višeg također se u pravilu bave izvannastavnom aktivnošću (njih 57%). Ove statistički značajne razlike su se pokazale pri analizi podataka, no potrebno je napomenuti kako ih ne možemo uzeti u obzir kao apsolutno točne, budući da u samom uzorku imamo najviše očeva i majki koji su srednjeg stupnja obrazovanja. Odnosno, ove statistički značajne razlike je potrebno uzeti s dozom opreza kako ne bi došlo do krive interpretacije. Sama druga hipoteza je proizašla iz činjenice kako roditelji s višim stupnjem obrazovanja vjerojatno više vrednuju sam proces odgoja i obrazovanja, u što izravno ulaze i slobodne aktivnosti. Budući da su i sami prošli kroz cijeli sustav, spremniji su djetetu pomoći pri organizaciji vremena kako bi imali dostatno vremena za učenje ali i za sebe i svoje aktivnosti. Roditelji s višim stupnjem obrazovanja redovito imaju i bolja primanja nego roditelji s nižim stupnjem obrazovanja, te se ova hipoteza izravno veže na prvu hipotezu, odnosno roditelji višeg stupnja obrazovanja su i imovinski u boljoj poziciji da djetetu osiguraju sredstva za bavljenje pojedinim aktivnostima.

Zaključak

U ovom istraživanju smo za potrebe stručnog ispita ispitali na koji način djeca strukovnih škola provode svoje slobodno vrijeme. Istraživanje je provedeno na uzorku od 61 učenika prvih i drugih razreda srednje strukovne škole. Kao metodu koristili smo anketu koja se sastojala od tri dijela: u prvom dijelu ispitanici su odgovarali na pitanja o svom socio-ekonomskom statusu; u drugom dijelu su odgovarali na pitanja koja se tiču njihova bavljenja slobodnim aktivnostima te učestalosti kojom se njima bave; u trećem dijelu su zaokruživali u kojem se stupnju slažu s pojedinim izjavama o slobodnom vremenu i njihovom načinu i aspiracijama provođenja slobodnog vremena.

Cilj ovog istraživanja je bio utvrditi kako učenici strukovnih škola provode svoje vrijeme, koje socio-ekonomske varijable utječu na mogućnost bavljenja istima, te njihove stavove o provođenju slobodnog vremena. Pokazalo se kako u pravilu učenici koji dolaze iz obitelji s višim socio-ekonomskim statusom se češće bave vannastavnim aktivnostima nego učenici koji dolaze iz obitelji nižeg socio-ekonomskog statusa. Nadalje, učenici čiji roditelji imaju više stupnjeve obrazovanja u većoj mjeri pohađaju vannastavne aktivnosti od učenika čiji su roditelji pozicionirani na nižoj skali obrazovne ljestvice. Ovo istraživanje ima za nedostatak mali uzorak te bi u sljedećim istraživanjima uzorak trebalo povećati te proširiti istraživanje na više različitih srednjih škola, no isto tako može poslužiti kao veoma dobar indikator za buduća istraživanja koja bi se bavila slobodnim vremenom mladih.

Literatura:

Haralambos, M., Holborn, M. (2002) Sociologija. Teme i perspektive. Zagreb: Golden marketing

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=47272>

Konvencija o pravima djeteta (1990) Unicef. Preuzeto sa:
http://www.unicef.hr/upload/file/300/150215/FILENAME/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta.pdf

Martinić, T. (1977) Slobodno vrijeme i suvremeno društvo. Zagreb: Informator

Martinčević, J. (2010) Provođenje slobodnog vremena i uključenost učenika u izvannastavne aktivnosti unutar škole. Preuzeto sa:
file:///C:/Users/PEDAGOG/Downloads/J_Martincevic_Provođenje_slobodnog_vremena_i_u_ključenost_ucenika_u_izvannastavne_aktivnosti_unutar_skole%20(1).pdf

Matković, T. (2010) Što školarine imaju s tim? Plaćanje, pristup i završavanje studija u Hrvatskoj. Preuzeto sa: http://www.iro.hr/userdocs/File/Matkovic_IRO%20memo.pdf

Mlinarević, V., Gajger, V. (2008) Slobodno vrijeme mladih – prostor kreativnog djelovanja. Preuzeto sa: https://bib.irb.hr/datoteka/505378.Slobodno_vrijeme_mladih_-_prostor_kreativnog_djelovanja.pdf

MZOS: Strukovne škole. Preuzeto sa: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2253>

Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006.do 2012.godine (2006) Vlada Republike Hrvatske. Preuzeto sa:
<http://obitelj.hbk.hr/datoteke/Nacionalniplanaktivnostizapravaiinteresedjece.pdf>

Pedagoška enciklopedija I (1989) Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd (etc.)

Rosić, V. (2005) Slobodno vrijeme – slobodne aktivnosti. Rijeka: Žagar

Šimić Šašić, S., Klarin, M., Proroković, A. (2011) Socioekonomske prilike obitelji i kvaliteta obiteljske interakcije kao prediktori školskog uspjeha srednjoškolaca u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Makedoniji. Preuzeto sa: <http://hrcak.srce.hr/file/102556>

